

Ε.Σ.Π.Α. 2021–2027 ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Δυνατότητες χρηματοδότησης
έργων & δράσεων της τοπικής
αυτοδιοίκησης στα προγράμματα

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΕ

Ε.Σ.Π.Α 2021–2027
ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ & ΔΡΑΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ιωάννης Γούπιος
Διευθυντής Οικονομικής Ανάπτυξης, Οργάνωσης & Περιβάλλοντος ΕΕΤΑΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
1. Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027	6
1.1. Οι νέοι Στόχοι της Πολιτικής Συνοχής.....	6
1.2 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027	6
2. Η «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ» ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2021 -2027	9
2.1 Αρμόδιες Αρχές και Δομές.....	9
2.2 Γενικοί Κανόνες και Μέτρα Εφαρμογής	9
2.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Στρατηγικές	11
2.4 Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ν. 4914/2022)	12
2.5 Οι βασικές αλλαγές του ΕΣΠΑ με μια ματιά.....	12
3. ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	14
3.1 Προϋπολογισμός ανά Πρόγραμμα – Ευρωπαϊκή και Εθνική συμμετοχή.....	14
3.1 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Α.Δ.Κ.Σ.)	15
3.2 Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα».....	15
3.3 Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»	15
3.4 Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή».....	16
3.5 Πρόγραμμα «Μεταφορές»	16
3.6 Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία»	16
3.7 Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» (ΔΑΜ).....	17
3.8 Πρόγραμμα «Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας» (Π.Α.Λ.Υ.Θ.).....	17
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	18
4.1 Εισαγωγή – Συνοπτική Παρουσίαση	18
4.2 Διαχωρισμός Δράσεων μεταξύ των ΠεΠ και των Τομεακών Προγραμμάτων	19
4.3 Βασικοί Τομείς προτεραιότητας των ΠεΠ.....	20
6. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	28
7. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ	34
7.1. Προετοιμασία για την ένταξη έργων στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ.....	34
7.2. Προετοιμασία για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»	35
7.3. Προετοιμασία για την υποβολή πρότασης προς χρηματοδότηση από Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER	36
7.4. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	37

Πρόλογος

Την τρέχουσα χρονική περίοδο σημαντικοί πόροι θα διατεθούν για την υλοποίηση δημόσιων πολιτικών, με στόχο να συνδράμουν στην ανάπτυξη, την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα της Ευρώπης. Μεταξύ αυτών, σημαντικό ποσοστό κατέχουν οι πόροι που θα διατεθούν μέσω του νέου «Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027». Το νέο ΕΣΠΑ εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλαμβάνει ένα σύνολο οκτώ Τομεακών και δεκατριών Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι κατευθύνσεις των πολιτικών του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 ακολουθούν την γενική γραμμή πλεύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι η πράσινη ανάπτυξη, η ψηφιακή μετάβαση, η κοινωνική, διασυνδεδεμένη με βιώσιμες υποδομές Ευρώπη, που βρίσκεται κοντά στις ανάγκες των πολιτών της. Οι πολιτικές αυτές εξειδικεύονται με βάση τις ιδιαιτερότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι χρηματοδοτικές δυνατότητες που προκύπτουν από το νέο ΕΣΠΑ αποτελούν μια σημαντική ευκαιρία για την Τοπική Αυτοδιοίκηση για να συμβάλει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη, εφαρμόζοντας στρατηγικές για την περιφερειακή, την τοπική και την αστική ανάπτυξη, βελτιώνοντας τις τοπικές και περιφερειακές υποδομές, δημιουργώντας ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και προωθώντας την καινοτομία.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Δήμοι και ιδιαίτερα οι μικροί ορεινοί και νησιωτικοί Δήμοι, είναι ότι αδυνατούν να ανταπεξέλθουν έγκαιρα στις απαιτήσεις Προγραμμάτων που χρηματοδοτούν τα έργα τους και ιδίως στην ωρίμανση των έργων, την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την προετοιμασία φακέλου υποβολής προτάσεων, την υλοποίηση και την επίβλεψη των έργων. Κατά συνέπεια, για το σύνολο των Δήμων θα υπάρξουν ανάγκες υποστήριξης τους προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις.

Η Ε.Ε.Τ.Α.Α. προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες αυτές ανέλαβε σειρά πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στην υποστήριξη της, τόσο στη φάση της προετοιμασίας της όσο και στη φάση της υλοποίησης των παρεμβάσεών της, όπως ενδεικτικά η σύσταση τεχνικής υπηρεσίας για την υποστήριξη των μικρών νησιωτικών δήμων και η δημιουργία στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΑΑ του «*Ηλεκτρονικού Οδηγού χρηματοδοτήσεων*», ο οποίος ενημερώνεται συστηματικά, με όλες τις πηγές χρηματοδότησης και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορεί να αξιοποιήσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ο παρών οδηγός αποτελεί επίσης, μέρος αυτών των πρωτοβουλιών της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και συντάχθηκε με σκοπό να αποτελέσει ένα λειτουργικό και εύχρηστο εργαλείο για την αξιοποίηση του ΕΣΠΑ από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Για το σκοπό αυτό, παρουσιάζει συνοπτικά τα προγράμματα του ΕΣΠΑ και σε κάθε ένα από αυτά, επισημαίνονται εκείνες οι προτεραιότητες και δράσεις που ενδιαφέρουν ειδικά την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Δημήτρης Μαραβέλιας

Πρόεδρος της ΕΕΤΑΑ

Σπυρίδων Σπυρίδων

Διευθύνων Σύμβουλος της ΕΕΤΑΑ

Εισαγωγή

Το νέο Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι το 6^ο μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόγραμμα που εφαρμόζεται στην Ελλάδα. Καταρτίσθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, με τη συνεργασία των συναρμόδιων Υπουργείων, των Περιφερειών και των λοιπών εταίρων και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών και Εθνικών πόρων που θα διατεθούν κατά την περίοδο 2021-2027 για την ανάπτυξη της χώρας.

Αποτελείται από ένα σύνολο είκοσι δύο (22) Προγραμμάτων, που καλύπτουν όλους τους θεματικούς τομείς (περιβάλλον, υποδομές, οικονομία, κοινωνία, κλπ.) και όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Για τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών – προτεραιοτήτων του ελήφθησαν υπόψη πολιτικά κείμενα και μελέτες που συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, όπως:

- ✓ οι κατευθύνσεις της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, οι συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ & οι ειδικές συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
- ✓ το Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας (2020), το οποίο συνέταξε ειδική επιτροπή με επικεφαλής τον καθηγητή Πισσαρίδη
- ✓ η μελέτη του ΟΟΣΑ για την περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα (2020)

Το σύστημα συντονισμού, εφαρμογής και ελέγχου των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο νέο ΕΣΠΑ, περιλαμβάνεται στο Νόμο 4914/2022 που ψηφίστηκε από τη Βουλή τον Μάρτιο του 2022.

Πέραν της συμβολής του ΕΣΠΑ 2021-27, η υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας, χρηματοδοτείται, επίσης, από το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2021-27 (ΠΑΑ) & το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-25 (ΕΠΑ).

Η Ε.Ε.Τ.Α.Α. συνέταξε τον παρόντα Οδηγό με στόχο την ενημέρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες και ευκαιρίες που δίνει το νέο ΕΣΠΑ. Στον οδηγό αφενός μεν γίνεται συνοπτική παρουσίαση του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων του, αφετέρου δε καταγράφονται, για κάθε ένα από τα Προγράμματα, ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να ενταχθούν σε αυτά για χρηματοδότηση.

Συντομογραφίες

ΕΣΠΑ: Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΠΕΚΑ: Πρόγραμμα Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
ΠΑΝΔΥΚ: Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή
ΣΣ ΚΑΠ: Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027
ΠΑΥΘΑ: Πρόγραμμα Αλιεία Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα
ΟΧΕ: Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
ΒΑΑ: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΤΑΠΤοΚ: Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων
ΕΔΕΤ: Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Τ.Σ.: Ταμείο Συνοχής
ΕΓΤΑΑ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΤΘΑΥ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
ΤΔΜ: Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΠεΠ.: Περιφερειακά Προγράμματα
Δ.Α.: Διαχειριστική Αρχή
ΠΕΑΣ: Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού
ΜΟΔ: Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ
ΕΕΤΑΑ: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
ΦοΔΣΑ: Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΔΕΥΑ: Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης
ΕΣΗΔΗΣ: Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΕΛ: Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
Ο.Τ.Δ.: Ομάδα Τοπικής Δράσης
ΕΣΣΜ: Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών
ΕΣΕΕ: Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
ΜμΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

1. Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027

1.1. Οι νέοι Στόχοι της Πολιτικής Συνοχής

Η νέα πολιτική συνοχής της ΕΕ επιδιώκει να προσαρμόσει τις παρεμβάσεις της στις περιφερειακές και τοπικές ανάγκες. Να κατευθύνει τους πόρους όπου είναι περισσότερο αναγκαίοι και να στηρίξει αναπτυξιακές στρατηγικές που διαχειρίζονται οι τοπικές αρχές. Κεντρικός στόχος της είναι η Ευρώπη να προσεγγίσει περισσότερο τους πολίτες της. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική συνοχής, στοχεύει στην επιτάχυνση της οικονομικής και η κοινωνικής σύγκλισης και παράλληλα, στην υποβοήθηση των περιφερειών ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τα θετικά στοιχεία της παγκοσμιοποίησης και να εφοδιαστούν με τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη μιας εύρωστης και διαρκούς ανάπτυξης.

Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 συνοψίζονται στους τρεις παρακάτω άξονες:

- Σημαντική μείωση της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης για τους δικαιούχους και τους φορείς διαχείρισης
- Αύξηση της ευελιξίας για την προσαρμογή των στόχων και των πόρων των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές των περιστάσεων
- Καλύτερη ευθυγράμμιση των προγραμμάτων με τις προτεραιότητες της ΕΕ και αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους

Η εξειδίκευση της παραπάνω στρατηγικής οδήγησε στη διατύπωση των ακόλουθων πέντε (5) θεματικών στόχων (υπενθυμίζεται ότι την προγραμματική περίοδο 2014-2020 οι αντίστοιχοι θεματικοί στόχοι ήταν έντεκα):

- μια **Εξυπνότερη Ευρώπη**, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια **Πιο Πράσινη Ευρώπη** χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια **Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη**, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια **Πιο Κοινωνική Ευρώπη**, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια **Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες**, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

1.2 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027

Κατά τη σύνταξη του ΕΣΠΑ 2021-2027, βασικό κείμενο αναφοράς για τις στρατηγικές επιλογές των Προγραμμάτων του, αποτέλεσε, όπως προαναφέρθηκε, το **Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία**, που συντάχθηκε από Επιτροπή Εμπειρογνομώνων και τέθηκε σε δημόσιο διάλογο το Νοέμβριο του 2020.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης, για την ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας – βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική σύγκλιση του ελληνικού με το μέσο ευρωπαϊκό εισόδημα – απαιτείται αύξηση του παραγωγικού κεφαλαίου και επομένως νέες επενδύσεις καθώς και ενσωμάτωση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών. Δεδομένου ότι οι δραστηριότητες αυτές απαιτούν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης και η εσωτερική αγορά είναι μικρή, η αύξηση των εξαγωγικών δυνατοτήτων είναι απαραίτητη.

Ένα ακόμη σημαντικό κείμενο αναφοράς για το ΕΣΠΑ 2021-2027 ήταν και το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** για την περίοδο 2021-2025. Το ΕΠΑ θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που

χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες: i) Έξυπνη Ανάπτυξη, ii) Πράσινη Ανάπτυξη, iii) Κοινωνική Ανάπτυξη, iv) Ανάπτυξη Υποδομών και v) Εξωστρέφεια.

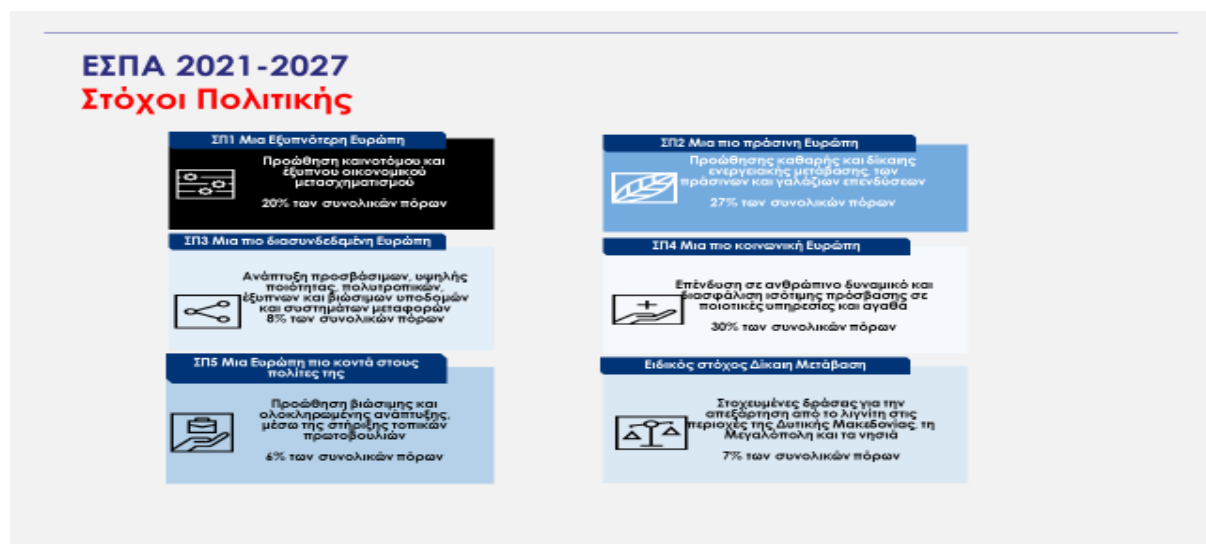
Τέλος, το ΕΣΠΑ 2021-2027 συμπλέει με το **νέο μέσο ανάκαμψης "Next Generation EU"**, που αποτέλεσε πρόταση της Επιτροπής με στόχο την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και την υποστήριξη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Υιοθετώντας την πρόταση οι Αρχηγοί των Κρατών-Μελών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησαν σε ένα σημαντικότατο πακέτο ανάκαμψης για την περίοδο 2021-2027, το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) με το νέο μέσο **ανάκαμψης "Next Generation EU"**.

Η ΕΕ στο πλαίσιο του νέου εργαλείου "Next Generation EU" δανείζεται κεφάλαια για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις κεφαλαιαγορές, γεγονός που επιτρέπει τη μεταφορά νέων αυξημένων πόρων σε προγράμματα όπως ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU, το πρόγραμμα Horizon Ευρώπη, το InvestEU, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (βλ. Κεφάλαιο 2), το RescEU κ.α.

Ο συνολικός προϋπολογισμός που θα διαχειριστεί το Ταμείο ανέρχεται σε 672,5 δις ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δις ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δις ευρώ με τη μορφή δανείων) και θα στηρίξει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, με διαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης.

Για την αξιοποίηση του μέσου, τα Κράτη-Μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναλύοντας τις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, τα οποία εγκρίνονται από την Επιτροπή. Το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023. Συμπληρωματικά με το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU αφορά πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις αντιμετώπισης της κρίσης .

Λαμβάνοντας υπόψη το προηγούμενο πλαίσιο ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, προτεραιοτήτων και χρηματοδοτήσεων, το ΕΣΠΑ 2021 - 2027 θέτει τους ακόλουθους οι προτεραιότητες που τίθενται βάσει των παραπάνω πέντε (5) Στόχους Πολιτικής ¹:

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

¹Τα κείμενα αυτής της ενότητας προέρχονται από το εγκεκριμένο «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2021-2027»

ΣΠ1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

ΣΠ2 «Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζινων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων»

ΣΠ3 «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ»

ΣΠ4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών»

Ειδικός Στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

2. Η «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ» ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2021 -2027

2.1 Αρμόδιες Αρχές και Δομές

α. Αρμόδιες αρχές και δομές για το συντονισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021 -2027 αποτελούν:

- i. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ)
- ii. Οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων

β. Αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση και έλεγχο των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 είναι:

- iii. Η Διαχειριστική Αρχή η οποία ορίζεται για κάθε Πρόγραμμα
- iv. Η Λογιστική Αρχή
- v. Η Αρχή Ελέγχου η οποία ορίζεται για το σύνολο των Προγραμμάτων
- vi. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ)

γ. Επιτροπές Παρακολούθησης των Προγραμμάτων

Οι Επιτροπές Παρακολούθησης των Προγραμμάτων 2021-2027 (πλην των Προγραμμάτων INTERREG) έχουν ως αποστολή την παρακολούθηση της υλοποίησης των οικείων Προγραμμάτων και ασκούν τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Κανονισμού.

δ. Συμβούλιο Παρακολούθησης και Συντονισμού Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων

Το Συμβούλιο Παρακολούθησης και Συντονισμού Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων έχει ως αποστολή τον συντονισμό των ταμείων, των συνεργειών και της συμπληρωματικότητάς τους για την επίτευξη των στόχων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

ε. Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ)

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του Άρθρου 64 του Νόμου 4914/2022, σε κάθε Περιφέρεια συγκροτείται Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ). Η Επιτροπή λειτουργεί ως υποεπιτροπή της Επιτροπής Παρακολούθησης του Περιφερειακού Προγράμματος και αποτελείται από:

- Δύο εκπροσώπους της Περιφέρειας, με τους αναπληρωτές τους,
- Δύο εκπροσώπους της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ), με τους αναπληρωτές τους και
- Έναν εκπρόσωπο των αναπτυξιακών εταιρειών, με τον αναπληρωτή του, που ορίζεται με πρόταση της ΠΕΔ.

Η ΠΕΑΣ διατυπώνει εισηγήσεις προς την Επιτροπή Παρακολούθησης σχετικά με τον προγραμματισμό των δράσεων και έργων τοπικής ανάπτυξης του Περιφερειακού Προγράμματος, το συντονισμό τους με τις δράσεις και τα έργα των Τομεακών και λοιπών Προγραμμάτων που αφορούν στην Περιφέρεια και παρακολουθεί την υλοποίησή τους. Η ΠΕΑΣ συγκροτείται εντός μηνός από την ψήφιση του νόμου, με απόφαση του οικείου Περιφερειάρχη και συνεδριάζει τακτικά μία φορά ετησίως και εκτάκτως, μετά από πρόσκληση του πρόεδρου ή μετά από αίτημα δύο (2) τουλάχιστον μελών της.

2.2 Γενικοί Κανόνες και Μέτρα Εφαρμογής

α. Εξειδίκευση Προγραμμάτων

Η εξειδίκευση του Προγράμματος αποτελεί το υποστηρικτικό εργαλείο για τον προγραμματισμό και την έκδοση προσκλήσεων, την ένταξη των πράξεων και τη συνολική παρακολούθηση της εφαρμογής του Προγράμματος και συμβάλλει στην αποτελεσματική διαχείριση των Προγραμμάτων. Η εξειδίκευση περιλαμβάνει ανά δράση/πρόσκληση, συνοπτική περιγραφή του φυσικού αντικειμένου,

τους ενδεικτικούς δικαιούχους, το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα, τους σχετικούς δείκτες και τον ενδεικτικό προϋπολογισμό.

Όταν απαιτείται από τη φύση του έργου ή των δικαιούχων, η Διαχειριστική Αρχή συνεργάζεται με την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας για τα Τομεακά Προγράμματα και με τις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων για τα Περιφερειακά Προγράμματα.

Το χρονοδιάγραμμα των προγραμματισμένων προσκλήσεων δημοσιεύεται στον ιστότοπο της Διαχειριστικής Αρχής, όπου διατίθενται πληροφορίες σχετικά με το Πρόγραμμα καθώς και στον ιστότοπο www.espa.gr, που αποτελεί την ενιαία διαδικτυακή πύλη.

Το χρονοδιάγραμμα αυτό επικαιροποιείται τρεις (3) τουλάχιστον φορές το έτος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 49 του Κανονισμού και οπωσδήποτε κάθε φορά που τροποποιούνται ή οριστικοποιούνται επιμέρους στοιχεία των προσκλήσεων και του χρονοδιαγράμματος σε άλλες χρονικές περιόδους.

Η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος εισηγείται στο αρμόδιο όργανο που την εποπτεύει την έγκριση της εξειδίκευσης του Προγράμματος και του προγραμματισμού των προσκλήσεων, πριν τη δημοσίευσή του.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος ενημερώνεται από τη Διαχειριστική Αρχή για την εξέλιξη του προγραμματισμού των προσκλήσεων του Προγράμματος και τον βαθμό επίτευξης της εφαρμογής του σε κάθε συνεδρίασή της.

β. Ένταξη πράξεων

Η ένταξη των πράξεων στα Προγράμματα πραγματοποιείται από τη Διαχειριστική Αρχή, κατόπιν αξιολόγησης και επιλογής των υποβληθεισών προτάσεων.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται δεν εισάγουν διακρίσεις, είναι διαφανή, εξασφαλίζουν την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία και στα εμποδιζόμενα άτομα, διασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και λαμβάνουν υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το άρθρο 11 και την παρ. 1 του άρθρου 191 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κριτήρια και οι διαδικασίες εξασφαλίζουν ότι οι πράξεις που πρόκειται να επιλεγούν ιεραρχούνται, με στόχο να μεγιστοποιηθεί η συμβολή της ενωσιακής χρηματοδότησης στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος. Μετά από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης εκδίδεται η απόφαση ένταξης.

γ. Επιλεξιμότητα δαπανών

Επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία είναι οι πράξεις που αφορούν στους στόχους πολιτικής, τους ειδικούς στόχους των Ταμείων και τα πεδία παρέμβασης που καθορίζονται στους Κανονισμούς και υποστηρίζονται από το αντίστοιχο Πρόγραμμα.

δ. Τεχνική Βοήθεια Δικαιούχων

Για πρώτη φορά προβλέπεται Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων», οι πόροι του οποίου, καθώς και των αξόνων προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας των Προγραμμάτων, μπορούν να χρηματοδοτούν δράσεις τεχνικής βοήθειας, οι οποίες αφορούν στην τρέχουσα, σε προηγούμενες και σε επόμενες προγραμματικές περιόδους και είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση και χρήση των πόρων των Προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των διοικητικών ικανοτήτων των εταιρών που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 8 του Κανονισμού. Μέσω αυτών των πόρων, δύναται να χρηματοδοτούνται, επίσης, ενέργειες προετοιμασίας, κατάρτισης, διαχείρισης, ελέγχου, παρακολούθησης, αξιολόγησης, προβολής και επικοινωνίας.

Δικαιούχος τεχνικής βοήθειας μπορεί να είναι και η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.).

2.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Στρατηγικές

Βάσει του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) και ειδικότερα των άρθρων 28-32, **οι επιλογές για την εφαρμογή των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων** είναι:

- Ολοκληρωμένες εδαφικές (χωρικές) επενδύσεις (ΟΧΕ και ΟΧΕ-BAA)
- Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ-CLLD) και
- Άλλα εδαφικά εργαλεία που (θα) έχουν σχεδιαστεί για επενδύσεις τύπου ΕΤΠΑ

Οι κατηγορίες χωρικών τύπων (και σχετικών στόχων) όπου μπορούν να εφαρμοστούν Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις, είναι οι ακόλουθες:

- Μειονεκτούσες ή/και αποβιομηχανοποιημένες ζώνες και υποβαθμισμένες γειτονίες που στοχεύουν στην- προώθηση του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της κοινωνικής οικονομίας στο πλαίσιο ολοκληρωμένων αναπτυξιακών σχεδίων, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- Ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ αποτελούν τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

Οι χωρικές αρχές ή φορείς των συγκεκριμένων περιοχών είναι οι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση των ΟΧΕ. Ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης, τέτοιες αρχές δύναται να είναι **δημοτικές αρχές, εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή και Περιφέρειες, δίκτυα δήμων σε σχήματα συμπράξεων που δημιουργούν οι ίδιοι οι δήμοι**, όταν η εφαρμογή της ΟΧΕ αφορά σε περιοχή γειτονικών δήμων, όπου ως επικεφαλής τίθεται ένας από τους δήμους.

Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών γίνεται κατόπιν διαδικασίας ανοιχτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών, την οποία αποφασίζει η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή για κάθε Πρόγραμμα.

Οι χωρικές αρχές ή φορείς κατά την κατάρτιση των ΟΧΕ μπορούν να χρησιμοποιήσουν και υφιστάμενα στρατηγικά σχέδια, όπως τις στρατηγικές ΟΧΕ-BAA των Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΠεΠ) της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ειδικώς οι στρατηγικές της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 που επικαιροποιούνται για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 **εγκρίνονται το αργότερο δεκαοκτώ (18) μήνες** μετά από την έγκριση των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι δαπάνες για την κατάρτιση και τον σχεδιασμό των χωρικών στρατηγικών δύναται να είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα αντίστοιχα Προγράμματα.

Η διαβούλευση που διενεργείται σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της κατάρτισης των ΟΧΕ και των ΟΧΕ-BAA, **υποστηρίζεται από μια συνεκτική ομάδα διοίκησης σε επίπεδο Περιφέρειας**, η οποία διασφαλίζει την άρτια προετοιμασία των εν λόγω στρατηγικών και ενδυναμώνει την πεποίθηση της «ιδιοκτησίας» των στρατηγικών από τους δικαιούχους (ΟΤΑ).

Η **Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, με την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και πόρους από την τεχνική βοήθεια**, δύναται να παρέχει συστηματική και οριζόντια υποστήριξη στους Δήμους και τους Ενδιάμεσους Φορείς που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των ΟΧΕ-BAA.

Οι Διαχειριστικές Αρχές διασφαλίζουν, κατά την έγκριση των στρατηγικών, την **ύπαρξη ειδικής ομάδας στις χωρικές αρχές** για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στρατηγικών. Οι ειδικές ομάδες υποστηρίζουν την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση μιας στρατηγικής και την επιτάχυνση της υλοποίησής της.

2.4 Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ν. 4914/2022)

Στο νόμο **4914/2022**, όπως προαναφέρθηκε, συμπεριλήφθηκαν οι προτάσεις της ΚΕΔΕ για την συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021–2027, οι οποίες αφορούν στα εξής:

- ✓ Συνεργασία της ΚΕΔΕ με τις επιτελικές δομές για την αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών, σε σχέση με τους τομείς πολιτικής του οικείου Υπουργείου
- ✓ Συμμετοχή της ΚΕΔΕ και των ΠΕΔ, στη διαδικασία εξειδίκευσης των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων αντίστοιχα
- ✓ Συγκρότηση Περιφερειακής Επιτροπής Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), η οποία διατυπώνει εισηγήσεις προς την Επιτροπή Παρακολούθησης σχετικά με τον προγραμματισμό των δράσεων και έργων τοπικής ανάπτυξης του Περιφερειακού Προγράμματος, το συντονισμό τους με τις δράσεις και τα έργα των Τομεακών και λοιπών Προγραμμάτων που αφορούν στην Περιφέρεια και παρακολουθεί την υλοποίησή τους
- ✓ Στην υποστήριξη των Δήμων: Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, με την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και πόρους από την τεχνική βοήθεια, δύναται να παρέχει συστηματική και οριζόντια υποστήριξη στους Δήμους και τους Ενδιάμεσους Φορείς που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των ΟΧΕ–ΒΑΑ.
- ✓ Ένταξη της Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ στους φορείς/δικαιούχους ενεργειών τεχνικής βοήθειας στο Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων».

2.5 Οι βασικές αλλαγές του ΕΣΠΑ με μια ματιά

A. Προγράμματα	i. Προβλέπονται τρία (3) νέα προγράμματα: <ul style="list-style-type: none"> – Πρόγραμμα για την Ψηφιακό Μετασχηματισμό – Πρόγραμμα για την Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (ΔΑΜ) – Πρόγραμμα για την Πολιτική προστασία
	ii. Στο Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» δημιουργείται διακριτός άξονας, για την ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων υλοποίησης (capacity building)
	iii. Το πρώην Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α. διαχωρίζεται σε: <ul style="list-style-type: none"> – Μεταφορές – Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή
	iv. Το πρώην «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης» μετονομάζεται σε Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ) και δεν περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ 2021-2027
	v. Ένας στόχος πολιτικής (Σ.Π. 5) αφορά αποκλειστικά Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

Β. Εξειδίκευση προγραμμάτων – Προγραμματισμός Προσκλήσεων	i. Για την εξειδίκευση των προγραμμάτων δεν απαιτείται πλέον έγκριση από Επιτροπή Παρακολούθησης.
	ii. Η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος εισηγείται στο αρμόδιο όργανο που την εποπτεύει την έγκριση της εξειδίκευσης του Προγράμματος και του προγραμματισμού των προσκλήσεων, πριν τη δημοσίευσή του.
	iii. Η Διαχειριστική Αρχή δημοσιεύει <u>χρονοδιάγραμμα προγραμματισμένων προσκλήσεων</u> υποβολής προτάσεων, το οποίο επικαιροποιείται τρεις (3) τουλάχιστον φορές κατ' έτος.
	iv. Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος ενημερώνεται από τη Διαχειριστική Αρχή για την εξέλιξη του προγραμματισμού των προσκλήσεων του Προγράμματος και τον βαθμό επίτευξης της εφαρμογής του σε κάθε συνεδρίασή της.
Γ. Επιλογή και υλοποίηση Πράξεων	i. Δεν απαιτείται από τη ΔΑ να εξασφαλίζει πριν την ένταξη ότι ο Δικαιούχος διαθέτει διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα (επάρκεια δικαιούχου).
	ii. Η ΔΑ θα πρέπει κατά την επιλογή πράξεων να επαληθεύει ότι ο δικαιούχος διαθέτει τους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους και μηχανισμούς για να καλύψει τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης για πράξεις που περιλαμβάνουν επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις, <u>ώστε να διασφαλίσει την οικονομική τους βιωσιμότητα</u>
Δ. Πληρωμές σε Δικαιούχους	i. Το ποσό που καταβάλλεται στους Δικαιούχους δεν υπόκειται σε αφαίρεση, ή παρακράτηση λόγω οφειλών προς το Δημόσιο και οποιονδήποτε φορέα του δημοσίου τομέα καθώς και προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς ή κατάσχεση στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων και δεν εισπράττεται οποιαδήποτε άλλη ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος.
	ii. Οι πληρωμές στους Δικαιούχους καταβάλλονται μόνο με την υποχρεωτική προσκόμιση αποδεικτικών φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας, σύμφωνα με τις γενικά ισχύουσες διατάξεις περί φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας για είσπραξη χρημάτων, χωρίς όμως τον όρο της παρακράτησης.
	iii. Δεν απαιτείται η προσκόμιση αποδεικτικού φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας για την πληρωμή πράξεων μέχρι του ποσού των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.

3. ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

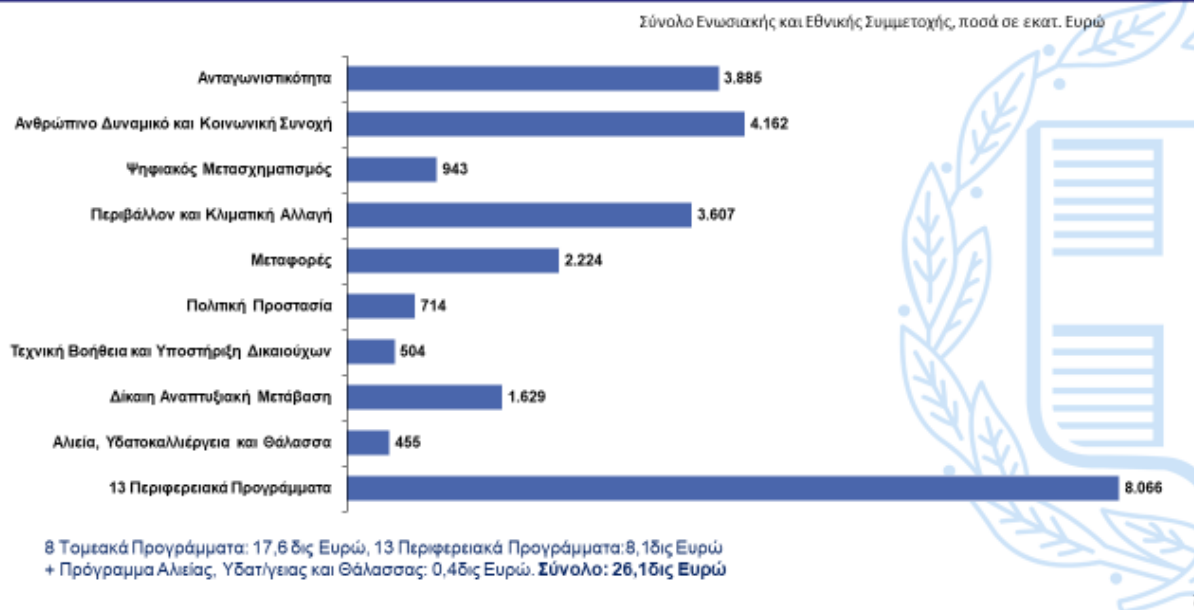
3.1 Προϋπολογισμός ανά Πρόγραμμα – Ευρωπαϊκή και Εθνική συμμετοχή

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το σύνολο των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και ο προϋπολογισμός τους. Στην τρίτη στήλη αθροίζονται τα ποσά που θα διατεθούν για κάθε Πρόγραμμα από τα ευρωπαϊκά ταμεία και στην τελευταία στήλη του πίνακα εμφανίζονται τα συνολικά ποσά που εκτιμάται ότι θα διατεθούν για κάθε Πρόγραμμα.

A/A	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	3.324.519.361	837.074.844	4.161.594.205
2	Ανταγωνιστικότητα	3.089.121.492	795.963.999	3.885.085.491
3	Ψηφιακός Μετασχηματισμός	753.325.749	189.678.560	943.004.309
4	Περιβάλλον Κλιματική Αλλαγή	2.978.012.279	628.833.889	3.606.846.168
5	Πολιτική Προστασία	570.190.646	143.567.297	713.757.943
6	Μεταφορές	1.854.325.521	369.765.768	2.224.091.289
7	Τεχνική Βοήθεια	405.144.583	99.249.547	504.394.130
8	Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	1.375.059.412	254.128.131	1.629.187.543
9	Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια, Θάλασσα	363.746.026	90.936.507	454.682.533
	Σύνολο	14.713.445.069	3.409.198.542	18.122.643.611

Στο διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται, συγκριτικά, οι προϋπολογισμοί όλων των Προγραμμάτων.

Τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

3.1 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Α.Δ.Κ.Σ.)

Το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) αποτελεί Τομεακό Πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+, με συνολικό προϋπολογισμό 4.161.594.204,00€ (ΔΔ). Το Πρόγραμμα στηρίζει την προώθηση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) και καλύπτει το σύνολο των Περιφερειών της χώρας.

Στόχοι Προγράμματος:

- βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία και ενίσχυση της απασχολησιμότητας του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης & Κατάρτισης (ΕΑΕΚ),
- Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και ενίσχυση της ίσης πρόσβασης, χωρίς αποκλεισμούς, στην εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθησης
- προώθηση της κοινωνικής ένταξης και διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας
- αντιμετώπιση της υλικής στέρησης.

3.2 Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»

Το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα² αποτελεί ολοκληρωμένη παρέμβαση υποστήριξης των παραγωγικών, ανταγωνιστικών & εξωστρεφών τομέων της οικονομίας στη μετάβαση σε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που καθοδηγείται από την Οικονομία της Γνώσης.

Στόχος του προγράμματος Σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση των εθνικών και περιφερειακών πλεονεκτημάτων και εναρμόνιση με τις πολιτικές της ΕΕ για τον ψηφιακό και τον πράσινο μετασχηματισμό.

Αποτελεί το βασικό εργαλείο υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) που συνδέει την έρευνα με την καινοτομία. Εναρμονίζεται με τις πολιτικές της ΕΕ για ψηφιακό & πράσινο μετασχηματισμό, προωθώντας παρεμβάσεις & επενδύσεις που συνεισφέρουν στους στόχους που έχουν τεθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.3 Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»

Οι τομείς των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, της συνδεσιμότητας και του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελούν και διαστάσεις ψηφιακής ωριμότητας στις οποίες παρουσιάζει υστέρηση η Ελλάδα, σύμφωνα με τον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI), αντικατοπτρίζοντας και τις συναφείς ανεπάρκειες της αγοράς (χαμηλή διείσδυση των τεχνολογιών αιχμής στις επιχειρήσεις και χαμηλό ποσοστό εξειδικευμένων στελεχών σε ΤΠΕ), προκλήσεις στις οποίες η Ελλάδα δεσμεύεται να ανταποκριθεί επιτυχώς, αξιοποιώντας εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

Το Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» κινείται πάνω σε τρεις βασικούς στρατηγικούς άξονες:

- τον **ψηφιακό μετασχηματισμό του Δημόσιου Τομέα** με συνολικό προϋπολογισμό 400 εκατ. ευρώ
- την **ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας με** ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων όπου προβλέπεται να διατεθούν επιπλέον 400 εκατ. ευρώ
- την **ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων** με χρηματοδότηση ύψους 113 εκατ. ευρώ.

²Σύνοψη Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας 2021-2027, Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΤΠΑ & ΤΣ

3.4 Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή»

Σύμφωνα με το νέο Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία (Νοέμβριος 2020), ο κεντρικός στόχος, κατά τα επόμενα χρόνια, πρέπει να είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας.

Πυλώνας προτεραιότητας για την Ελλάδα αποτελεί επίσης η προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ – «Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον». Μέσω του στρατηγικού προσανατολισμού του παρόντος προγράμματος, υπηρετούνται οι επιμέρους στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών που συνδέονται με αυτή (π.χ. Ευρωπαϊκός Κλιματικός Νόμος, Νέα Στρατηγική της Ε.Ε. για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δάση).

Το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ 2021-2027 θα διαχειριστεί την υλοποίηση των δράσεων του Αναπτυξιακού Στρατηγικού Πλαισίου για τα ελληνικά νησιά “GR-eco Islands”, όπως θεσπίστηκε στον Κλιματικό Νόμο (ν. 4936/2022) και επικεντρώνεται στην ολοκληρωμένη μετάβαση των νησιών της χώρας (κατά προτεραιότητα σε αυτά με το μικρότερο πληθυσμό, τα πιο απομακρυσμένα ή/και χωρίς ηλεκτρική διασύνδεση με το ηπειρωτικό σύστημα) προς την κλιματική ουδετερότητα με παράλληλη τόνωση των τοπικών οικονομιών.

Στα πλαίσια της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα των στερεών αποβλήτων προτείνεται η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής του Άξονα Προτεραιότητας 4. Ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί για την υποστήριξη των ΦοΔΣΑ στην νησιωτική Χώρα, με σκοπό την ενισχυμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων και την ανάπτυξη συστημάτων διαλογής στη πηγή για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων.

Στα πλαίσια της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα υδάτων και λυμάτων, στην κατεύθυνση της εφαρμογής της ολιστικής προσέγγισης, προτείνεται η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής του Άξονα Προτεραιότητας 5. Το capacity building θα αφορά δράσεις ενίσχυσης των δικαιούχων και ωρίμανσης έργων και άλλων αναγκαίων αλλαγών που αποσκοπούν στον εξορθολογισμό του τομέα, με απώτερο στόχο την χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των επενδύσεων, μεταφορά καλών πρακτικών και ενίσχυση της συνεργασίας με την ομάδα.

3.5 Πρόγραμμα «Μεταφορές»

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το Πρόγραμμα ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ αποτελεί το Τομεακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για την υλοποίηση μέρους του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού των αρμοδίων Υπουργείων Πολιτικής (Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής), με στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής στον Τομέα των Μεταφορών για την Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2021-2027.

3.6 Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία»

α. Γενικά στοιχεία Προγράμματος

Μέσω του συγχρηματοδοτούμενου από το ΕΣΠΑ Προγράμματος, η έμφαση δίνεται στην επίτευξη των ακόλουθων προτεραιοτήτων:

- Δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος διαχείρισης κινδύνων και πρόληψης καταστροφών
- Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Ε&ΤΑ&Κ και της διεθνούς συνεργασίας για την κατανόηση,

εκτίμηση και αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων

- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες
- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με ακραία καιρικά φαινόμενα
- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με ανθρωπογενή δραστηριότητα, βιολογικούς και υγειονομικούς κινδύνους και με τις μη σχετιζόμενες με το κλίμα φυσικές καταστροφές, όπως οι σεισμοί
- Αναβάθμιση υγειονομικού εξοπλισμού για την προστασία της ανθρώπινης ζωής και της δημόσιας υγείας και προμήθεια εγκαταστάσεων και λοιπού εξοπλισμού για την προσωρινή διαμονή του πληθυσμού που έχει πληγεί από τις φυσικές καταστροφές
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας
- Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση πληθυσμού για την αντιμετώπιση των κινδύνων

3.7 Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» (ΔΑΜ)

Η χώρα αξιοποιεί τον νέο Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ) της ΕΕ, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές όπου η απασχόληση και το εισόδημα εξαρτώνται έντονα από τα ορυκτά καύσιμα ή από βιομηχανίες υψηλής έντασης εκπομπών.

Καθορίζονται 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

- Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
- Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση σε νέο παραγωγικό μοντέλο)
- Διακυβέρνηση

Οι **περιοχές παρέμβασης** του ΠΔΑΜ καθορίζονται στα 3 ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 11 του Καν. ΤΔΜ και είναι:

- Οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, (1.026.464.863 €)
- Οι Δήμοι Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Τρίπολης, Οιχαλίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου (391.040.368 €)
- Οι νησιωτικές Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου & Κρήτης (211.682.311 €)

Η απανθρακοποίηση επηρεάζει τα νησιά με ανόμοιο τρόπο, λόγω της διαφορετικής βαρύτητας των δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας στο παραγωγικό σύστημα του κάθε νησιού, των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας (π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομικών κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας) καθώς και του ανόμοιου αριθμού εργαζομένων σε αυτές.

3.8 Πρόγραμμα «Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας» (Π.Α.Λ.Υ.Θ.)

Το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021-2027 (ΠΑΛΥΘ), αναπτύσσεται και χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ), ακολουθώντας το θεσμικό πλαίσιο των «Κοινών Διατάξεων» Καν(ΕΕ)1380/2021, καθώς και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) Καν(ΕΕ)1380/2013, που έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες από περιβαλλοντική άποψη και υπόκεινται σε διαχείριση που είναι συμβατή με τους στόχους της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών, καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης.

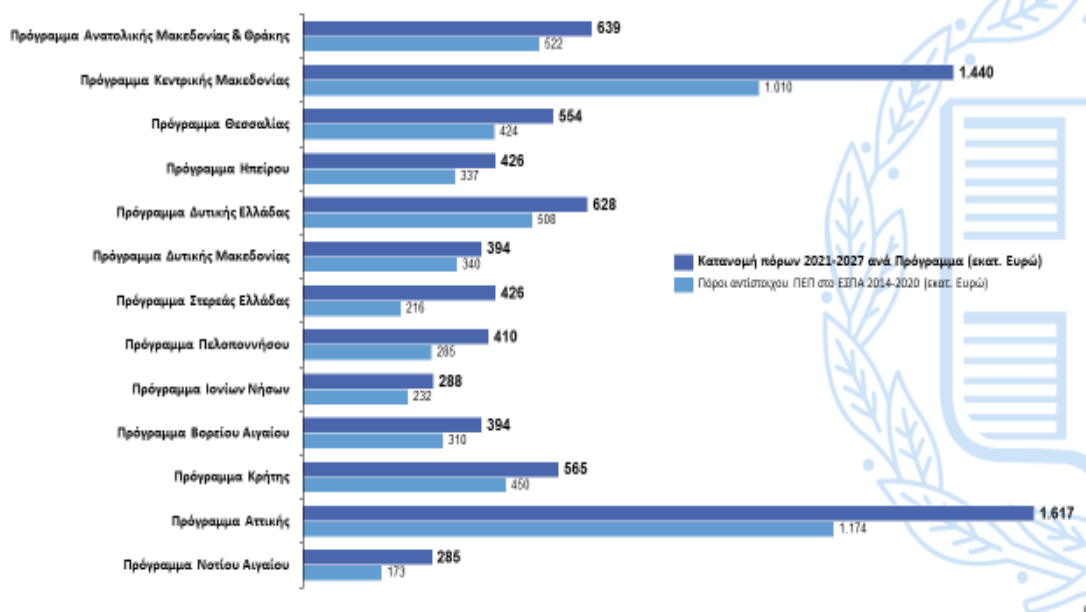
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

4.1 Εισαγωγή – Συνοπτική Παρουσίαση

Ο συνολικός προϋπολογισμός των ΠεΠ ανέρχεται σε 8,1 δις € και είναι αυξημένος κατά 2,8 δις € σε σχέση με την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο

A/A	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	543.234.017	95.864.829	639.098.846
2	Αττική	808.497.748	808.497.748	1.616.995.496
3	Βόρειο Αιγαίο	334.916.486	59.102.914	394.019.400
4	Δυτική Ελλάδα	534.180.118	94.267.084	628.447.202
5	Δυτική Μακεδονία	334.994.311	59.116.647	394.110.958
6	Ήπειρος	362.156.013	63.909.887	426.065.900
7	Θεσσαλία	470.802.814	83.082.853	553.885.667
8	Ιόνια Νησιά	244.455.306	43.139.175	287.594.481
9	Κεντρική Μακεδονία	1.224.087.320	216.015.414	1.440.102.734
10	Κρήτη	479.856.714	84.680.601	564.537.315
11	Νότιο Αιγαίο	142.676.075	142.676.075	285.352.150
12	Πελοπόννησος	348.575.163	61.513.268	410.088.431
13	Στερεά Ελλάδα	362.156.013	63.909.889	426.065.902
	Σύνολο	6.190.588.098	1.875.776.384	8.066.364.482

Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

4.2 Διαχωρισμός Δράσεων μεταξύ των ΠεΠ και των Τομεακών Προγραμμάτων

Παρουσιάζεται, στη συνέχεια, ο διαχωρισμός έργων και δράσεων μεταξύ τομεακών προγραμμάτων (ΠΕΚΑ, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή κλπ) και ΠεΠ:

Ο Σχεδιασμός του Προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» έχει ακριβή καθορισμό στις δράσεις που διαχειρίζεται σε σχέση με τα άλλα Προγράμματα, συμπεριλαμβάνοντας το ΠΔΑΜ, το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας και τα ΠεΠ. Ειδικότερα, ανά τομέα προβλέπονται τα εξής:

Τομέας Στερεών Αποβλήτων

- Στο πλαίσιο των ΠεΠ μπορούν να υλοποιηθούν μόνον μικρής κλίμακας υποδομές, εφόσον συνάδουν με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Περιφέρεια (ΠΕΣΔΑ), εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης. Ειδικότερα, η υλοποίηση των Γωνιών Ανακύκλωσης και των Πράσινων Σημείων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Δήμων θα πραγματοποιείται από τα ΠεΠ.
- Το Πρόγραμμα θα διαχειριστεί κάθε άλλη δράση διαχείρισης αποβλήτων όπως τα διαδημοτικά Πράσινα Σημεία, καθώς επίσης και πράσινα σημεία, μόνο στην περίπτωση που αποτελούν ολοκληρωμένη δράση με άλλη δράση στερεών αποβλήτων που χρηματοδοτεί το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ και εφόσον ως Δικαιούχος έχει οριστεί ΦοΔΣΑ, όλοι οι Σταθμοί Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ), όλες οι μονάδες επεξεργασίας βιολογικών αποβλήτων (ΜΕΒΑ), οι Μονάδες Ανάκτησης – Ανακύκλωσης (RRF), κ.λπ., συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού τους (κάδοι και οχήματα συλλογής) και γενικότερα κάθε δράση που θα υλοποιείται από τους ΦοΔΣΑ και μόνον, είτε λόγω αποκλειστικής αρμοδιότητας, είτε μέσω Προγραμματικών Συμβάσεων με Δήμους, στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης παρέμβασης.

Τομέας Ύδρευσης

- Το ΠΕΚΑ θα διαχειριστεί τις δράσεις που αφορούν τα μεταφερόμενα έργα ύδρευσης, ως phasing, τις 2 στρατηγικές παρεμβάσεις στην Τανάγρα και τον Ανάβαλο, τα 4 Πιλοτικά – Ολιστικά προγράμματα Ύδρευσης – Αποχέτευσης και το σύνολο των παρεμβάσεων για υποδομές αφαλάτωσης.
- Όλα τα άλλα νέα έργα Ύδρευσης θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.

Τομέας αστικών λυμάτων

- Το ΠΕΚΑ θα διαχειριστεί τα phasing έργα από την παρούσα ΠΠ 2014-2020 και κατ' εξαίρεση τα έργα – phasing των Β' προτεραιότητας οικισμών της Ανατολικής Αττικής.
- Όλα τα υπόλοιπα νέα έργα αστικών λυμάτων θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.

Αντιπλημμυρικά έργα

- Τα μεγάλα αντιπλημμυρικά έργα ιδιοκτησίας και ευθύνης του Υπουργείου Υποδομών, ή/και τα Έργα Στρατηγικής Σημασίας, θα τα διαχειρίζεται το παρόν Πρόγραμμα ΠΕΚΑ.
- Τα μικρά αντιπλημμυρικά έργα και τα έργα ομβρίων σε αστικές περιοχές, όπου η ευθύνη και η κυριότητα ανήκει στις Περιφερειακές Αρχές (στις Περιφέρειες είτε με εκχώρηση αρμοδιότητας στους Δήμους), θα τα διαχειρίζονται τα ΠεΠ.

Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας

- Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας Μεγάλων Δημόσιων Κτιρίων – Φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης, ιδίως αυτά με ιστορική και πολιτιστική αξία, τα υλοποιεί το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Κλιματική Αλλαγή» και τα έργα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων σε τοπικό επίπεδο, ήτοι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (μικρά κτίρια, σχολεία, κ.λπ.) τα ΠεΠ.
- Δράσεις ενεργειακής απόδοσης, προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης του ΑΠ 1, σχετικά με

την παροχή κινήτρων σε ΜΜΕ για ενεργειακή εξοικονόμηση διεργασιών, καθώς και του ΕΣ νί του ΑΠ 4 σχετικά με την κυκλική επιχειρηματικότητα, θα υλοποιηθούν από το Πρόγραμμα “Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή”.

- Το πρόγραμμα ΗΛΕΚΤΡΑ υλοποιείται από το ΥΠΕΝ και αφορά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος κυριότητας ή χρήσης της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, με στόχο την ετήσια ενεργειακή ανακαίνιση ποσοστού 3% της ωφέλιμης επιφάνειας των κτιρίων. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται από δάνεια του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων και της ΕΤΕπ και το Ταμείο Ανάκαμψης.
- Λοιπά έργα
- Από το ΠεΠ θα καλυφθούν ανάγκες σε υποδομές υγείας, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και σε υπηρεσίες και μικρές υποδομές τουρισμού και πολιτισμού στο πλαίσιο της συμβολής στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη. Επίσης θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας, την ενεργό και ισότιμη κοινωνικοοικονομική ένταξη, την προώθηση της ισότητας και της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες
- Τα ΠεΠ αναλαμβάνουν δράσεις απευθείας παροχής υπηρεσιών στους ωφελούμενους με τοπικό χαρακτήρα που υλοποιούνται ήδη από τις Κοινωνικές Δομές των Περιφερειών, ενώ οι λοιπές σχετικές οριζόντιες δράσεις εθνικής εμβέλειας εντάσσονται στο ΠΑΔΚΣ.

4.3 Βασικοί Τομείς προτεραιοτήτων των ΠεΠ

Οι βασικοί τομείς προτεραιοτήτων όλων των ΠεΠ είναι οι παρακάτω:

α. Προώθηση Καινοτομίας - Στήριξη / Ενίσχυση επιχειρηματικότητας κλπ

Αφορά κυρίως την ανταγωνιστικότητα της τοπικής οικονομίας, την υποστήριξη της έρευνας και καινοτομίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ κλπ

- Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
- Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς
- Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων ενίσχυση υποδομών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων
- Ενίσχυση ίδρυσης και λειτουργίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Ανάπτυξη Ψηφιακών εφαρμογών δημοσίων οργανισμών
- ✓ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
- ✓ Ανάπτυξη / αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων
- ✓ Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς πολιτισμού – τουρισμού
- ✓ Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων
- ✓ Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές

β. Περιβάλλον – Βιώσιμη / πράσινη / Αειφορική Ανάπτυξη

Σχεδόν όλες οι δράσεις αφορούν και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ενδεικτικά:

- ✓ Ενεργειακή Αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων
- ✓ Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

- ✓ Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
- ✓ Ετοιμότητα φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών
- ✓ Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)
- ✓ Δίκτυα ύδρευσης – μονάδες αφαλάτωσης (για νησιά)
- ✓ Ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή κοινοχρήστων χώρων αστικών κέντρων/οικισμών
- ✓ Έργα προστασίας και διάβρωσης ακτών

γ. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας

Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν:

- ✓ Κατασκευή / αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ.
- ✓ Παρεμβάσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της προσβασιμότητας των πολιτών.

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών
- ✓ Βελτίωση επαρχιακού και λοιπού οδικού δικτύου

δ. Κοινωνικές Υποδομές

Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν στην:

- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση κτιριακών εγκαταστάσεων και του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση κτιριακών εγκαταστάσεων και του εργαστηριακού εξοπλισμού γ'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών υποδομών και εξοπλισμός υγειονομικών μονάδων
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας
- ✓ Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών
- ✓ Δράσεις προβολής και ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής παρουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας - κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα
- ✓ Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
- ✓ Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού

ε. Προώθηση απασχόλησης - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

- Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση - Στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων
- Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων
- Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών) για τη βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι Ρομά, στην εκπαίδευση και την απασχόληση και για την προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους

- Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
- Υλοποίηση σχεδίων αποϊδρυματοποίησης

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης
- ✓ Κέντρα Κοινότητας
- ✓ Δομές αντιμετώπισης Φτώχειας
- ✓ Δομές φιλοξενίας αστέγων
- ✓ Δράσεις για την κοινωνική ένταξη των ρομά
- ✓ Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών
- ✓ Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)
- ✓ Κέντρα Διήμερευσης Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ ΑμεΑ).
- ✓ Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
- ✓ Τοπικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας

Σημειώνεται ότι:

Το 2024, η λειτουργία και συγχρηματοδότηση των Κέντρων Κοινότητας (ΚΚ), των δομών (ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ, Δομές Κακοποιημένων Γυναικών), θα επανεξεταστεί υπό το πρίσμα ενός σχεδίου βιωσιμότητας για τη σταδιακή έξοδο από τη συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και για τη θέσπιση ενός νέου μοντέλου παροχής υπηρεσιών στο επίπεδο της κοινότητας, το οποίο δύναται να ενσωματώνει περισσότερες υπηρεσίες (π.χ. δομές φτώχειας, υπηρεσίες παιδικής προστασίας, κλπ.). Το σχέδιο θα στηριχθεί σε σχετική μελέτη αποτίμησης της λειτουργίας των κοινωνικών δομών (ΚΚ και Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας), και την εξέταση περαιτέρω ανάπτυξης δικτύου κοινωνικών δομών σε επίπεδο κοινότητας βάσει νέου σχεδιασμού. Η μελέτη θα εκπονηθεί από το αρμόδιο Υπουργείο σε συνεργασία και με την Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ).

Αλλαγές που τυχόν προκύψουν από την ανωτέρω διαδικασία θα αποτυπωθούν στην Ενδιάμεση Αναθεώρηση του Προγράμματος το 2025.

στ. Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) - Β.Α.Α.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

- Στρατηγικές Βιώσιμες Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ)
- Ολοκληρωμένες εδαφικές (χωρικές) επενδύσεις
- Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ-CLLD)

Στις πρώτες περιοχές η προσέγγιση της "Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης" θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Για τις περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο

διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κλπ.) η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" δύναται να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Ειδικοί στόχοι:

- Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας **στις αστικές περιοχές**
- Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας **σε περιοχές πλην των αστικών**

Ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως κατηγορίες δράσεων, οι οποίες μπορούν να εμπλουτίσουν τις επικαιροποιούμενες στρατηγικές ΟΧΕ/ΒΑΑ σε αστικές περιοχές

- ✓ Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και εικόνας των πόλεων (όπως δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημόσιων χώρων, βιοκλιματικές αναπλάσεις δημόσιων χώρων, δράσεις μείωσης περιβαλλοντικής ρύπανσης και ηχορύπανσης, δράσεις ενίσχυσης προστασίας του περιβαλλοντικού αποθέματος ή/και διαχείρισης και ανάδειξης των περιβαλλοντικών πόρων των πόλεων)
- ✓ Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων
- ✓ Ενίσχυση της επισκεψιμότητας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων μέσω ενεργειών αναβάθμισης, αποκατάστασης και ενιαίας προβολής (με δράσεις όπως η υλοποίηση έργων ανάδειξης, προβολής και βελτίωσης της επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, η υλοποίηση έργων προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων καθώς και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, η υλοποίηση έργων αποκατάστασης – ανάδειξης - επανάχρησης ιστορικών διατηρητέων μνημείων)
- ✓ Προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας (με δράσεις όπως η ενίσχυση της δημόσιας συγκοινωνίας μέσω της χρήσης πράσινων λεωφορείων, η δημιουργία ποδηλατοδρόμων, η βελτίωση της βαδισιμότητας στο αστικό οδικό δίκτυο, η δημιουργία χώρων στάθμευσης)
- ✓ Ανέγερση / αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων (με δράσεις όπως η ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικών κτιρίων στις περιοχές παρέμβασης των ΟΧΕ- ΒΑΑ, τα οποία έχουν χρήσεις συναφείς με τη στρατηγική των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων)
- ✓ Προώθηση της έξυπνης διαχείρισης των πόλεων
- ✓ Διαχείριση, παρακολούθηση υδάτων (λαμβάνοντας υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της Π.Δ.Ε. και την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, με δράσεις όπως για την προστασία, τη διατήρηση και την αναβάθμιση της ποιότητας των υδάτων.)
- ✓ Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία μέσω της ανάπτυξης πράσινων σημείων και τόπων ανακύκλωσης υλικών για τη διαλογή στην πηγή, της ανακύκλωσης ή /και επαναχρησιμοποίησης των επιμέρους ρευμάτων αποβλήτων και της ενίσχυσης της συμμετοχής των καταναλωτών με εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.
- ✓ Ανάδειξη περιοχών ιστορικού, εμπορικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών αγορών
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης & αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών»
- ✓ Δημιουργία διαδρομών επίσκεψης σε σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος
- ✓ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού

- ✓ Υλική ανάπλαση και ασφάλεια δημόσιων χώρων, δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, αξιοποίηση αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων - υποβαθμισμένων δημοτικών χώρων
- ✓ Κατασκευή, Αναβάθμιση υποδομών ασφάλειας πεζών - πεζοδρομήσεις - πεζογέφυρες - αλλά και πρόσβασης ασφάλειας εξυπηρέτησης ΑμεΑ -Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων
- ✓ Προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών. Σημειώνεται ότι οι επενδύσεις σε αστικές συγκοινωνίες θα βασίζονται στις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στα ΣΒΑΚ
- ✓ Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση των συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών
- ✓ Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων δράσης αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου
- ✓ Εγκαταστάσεις, Συστήματα διαλογής / ανακύκλωσης απορριμμάτων
- ✓ Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διεύθεσης ρεμάτων.
- ✓ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων
- ✓ Εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους
- ✓ Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου - πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός
- ✓ Δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων
- ✓ Υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων, που μπορούν να εμπλουτίσουν τις επικαιροποιούμενες στρατηγικές ΟΧΕ σε μη αστικές περιοχές:

- ✓ Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και εικόνας οικισμών (όπως η δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημόσιων χώρων, βιοκλιματικές αναπλάσεις δημόσιων χώρων, δράσεις μείωσης περιβαλλοντικής ρύπανσης και ηχορύπανσης, δράσεις ενίσχυσης προστασίας περιβαλλοντικού αποθέματος ή/και διαχείρισης και ανάδειξης περιβαλλοντικών πόρων)
- ✓ Ενίσχυση της επισκεψιμότητας περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων μέσω ενεργειών αναβάθμισης, αποκατάστασης και ενιαίας προβολής (όπως αναβάθμιση και αποκατάσταση χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, διάνοιξη/ανάδειξη μονοπατιών, ενίσχυση λειτουργικότητας και επισκεψιμότητας χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, προώθηση δράσεων δικτύωσης πολιτιστικών φορέων στο πλαίσιο ενιαίας προβολής του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, υλοποίηση έργων προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων)
- ✓ Τουριστική ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών πόρων και εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος (όπως ενέργειες τουριστικής ανάδειξης φυσικών και πολιτιστικών πόρων σε συνδυασμό με διευρυμένες επιλογές διασκέδασης, αναψυχής, διαμονής, δράσεις σύγχρονου πολιτισμού, ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού κλπ.)
- ✓ Ανέγερση / αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων
- ✓ Διαχείριση, παρακολούθηση υδάτων (λαμβάνοντας υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της ΠΔΕ και την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, όπως με δράσεις για προστασία, διατήρηση και αναβάθμιση της ποιότητας των υδάτων)
- ✓ Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.
- ✓ Προστασία, Ανάπτυξη, Προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας των υπηρεσιών τουρισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και υπηρεσιών
- ✓ Προστασία, Ανάπτυξη, Προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού και σε περιοχές Natura 2000

- ✓ Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών»
- ✓ Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων. Δημιουργία Αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, Αξιοποίησης αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων δημοτικών χώρων
- ✓ Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός
- ✓ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων
- ✓ Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διευθέτησης ρεμάτων
- ✓ Βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας ύδατος
- ✓ Ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών
- ✓ Κοινωνικές υποδομές για την κοινωνική ένταξη στην κοινότητα.
- ✓ Κινητά στοιχεία στον τομέα της υγείας
- ✓ Κατασκευή, Αναβάθμιση υποδομών: ασφάλειας πεζών, πεζοδρομήσεις, πεζογέφυρες, πρόσβασης-ασφάλειας-εξυπηρέτησης ΑμεΑ
- ✓ Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων.
- ✓ Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, σχέδια δράσεων αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου.
- ✓ Εγκαταστάσεις, Συστήματα διαλογής, ανακύκλωσης απορριμμάτων.

Πίνακας Ενδεικτικών Δράσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα ΠΕΠ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1. Προώθηση Καινοτομίας - Στήριξη / Ενίσχυση επιχειρηματικότητας κλπ.	Ανάπτυξη Ψηφιακών εφαρμογών δημοσίων οργανισμών
	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
	Ανάπτυξη / αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων
	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς πολιτισμού τουρισμού
	Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές
2. Περιβάλλον – Βιώσιμη / πράσινη / Αειφορική Ανάπτυξη	Ενεργειακή Αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων
	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)
	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
	Ετοιμότητα φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών

	<p>Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)</p> <p>Δίκτυα ύδρευσης – μονάδες αφαλάτωσης (για νησιά)</p> <p>Ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή κοινοχρήστων χώρων αστικών κέντρων/οικισμών</p> <p>Έργα προστασίας και διάβρωσης ακτών</p>
3. Προσβασιμότητα	<p>Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών</p> <p>Βελτίωσης επαρχιακού και λοιπού οδικού</p>
4.α. Κοινωνικές Υποδομές	<p>Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας</p> <p>Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας - κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα</p> <p>Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών</p> <p>Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού</p>
4β. Προώθηση απασχόλησης - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Κέντρα Κοινότητας</p> <p>Δομές αντιμετώπισης Φτώχειας</p> <p>Δομές φιλοξενίας αστέγων</p> <p>Δράσεις για την κοινωνική ένταξη των ρομά</p> <p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)</p> <p>Κέντρα Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ ΑμεΑ).</p> <p>ΚΔΑΠ STEM</p> <p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p> <p>Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.</p>

	<p>Τοπικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας</p>
<p>5. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη</p>	<p>Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) - Προώθηση του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της κοινωνικής οικονομίας στο πλαίσιο ολοκληρωμένων αναπτυξιακών σχεδίων για τις υποβαθμισμένες γειτονιές, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων</p>
	<p>Ολοκληρωμένες στρατηγικές σε περιοχές που εμφανίζουν χωρική και θεματική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών -πολιτιστικών, τοπικής</p>
	<p>Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) στις ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς</p>
	<p>Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) στις νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους</p>

7. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

7.1. Προετοιμασία για την ένταξη έργων στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ

Οι ΟΤΑ προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται στο νέο ΕΣΠΑ, θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα, ακολουθώντας τα εξής βήματα:

1ο. Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο – Ορισμός αρμόδιων υπηρεσιών

Ενημέρωση – κινητοποίηση των αιρετών και των αρμόδιων στελεχών του Δήμου, σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο με την συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (Π.Ε.Α.Σ.). Ο Δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κλπ.), οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται με την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου που θα έχει την οικονομική διαχείριση όλων των έργων.

2ο. Παρακολούθηση της εξειδίκευσης των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου είναι σκόπιμο να μελετήσουν όλα τα Προγράμματα, ώστε να αποκτήσουν μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και στη συνέχεια να παρακολουθούν την εξειδίκευσή τους, ιδιαίτερα δε των ΠεΠ.

3ο. Ιεράρχηση αναγκών και προτεραιοτήτων - Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου

Ο Δήμος θα πρέπει να διαθέτει συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής του και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στη σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων του Δήμου.

4ο. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Προγράμματα, ο Δήμος μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

5ο. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω είναι σημαντικό ο Δήμος να επιλέξει συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα προγραμματική περίοδο.

6ο. Εκπόνηση μελετών – ωρίμανση έργων

Μετά την επιλογή συγκεκριμένων έργων προς ένταξη διερευνάται το επίπεδο ωρίμανσής τους. Ο Δήμος θα πρέπει να προγραμματίσει με ακρίβεια την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανειοδοτήσεων και να προετοιμάσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή προτάσεων.

7ο. Παρακολούθηση προσκλήσεων από τα Τομεακά και τα Περιφερειακά Προγράμματα

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κλπ.) οφείλουν να παρακολουθούν τις προσκλήσεις των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

8ο. Υποβολή προτάσεων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου, ενδεχομένως και με την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη, συμπληρώνουν τα αναγκαία ΤΔΠ και τα υποβάλουν στην αρμόδια Διαχειριστή Αρχή

9ο. Παρακολούθηση διαδικασιών αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων

Ο Δήμος σε αυτή την φάση παρακολουθεί την διαδικασία αξιολόγησης και είναι σε ετοιμότητα για την παροχή κάθε διευκρίνησης ή πρόσθετου στοιχείου που πιθανόν να ζητηθεί από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή

10ο. Υλοποίηση των έργων και των δράσεων

7.2. Προετοιμασία για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

Για την υλοποίηση δράσεων BAA η Διαχειριστική Αρχή του κάθε ΠεΠ, αφού διαμορφώσει κατάλληλα το Έγγραφο Εξειδίκευσης, δημοσιεύει την πρόσκληση για την υποβολή των προτάσεων. Η πρόσκληση απευθύνεται στις «Αστικές Αρχές».

Ως Αστικές Αρχές ορίζονται, ανάλογα με την περιοχή εφαρμογής:

- Δημοτικές αρχές
- Δίκτυο Δήμων σε σχήματα/ συμπράξεις (ενόπτες γειτονικών δήμων) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των δήμων ή σε τμήματά τους,
- Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής Δημοτική/ές Αρχή/ές.

Οι εμπλεκόμενοι τοπικοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς μπορούν να εκπροσωπούν, ενδεικτικά, τους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των αναγκαίων υποστηρικτικών υποδομών, του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις την τοπική κοινωνία, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η συνεργασία των τομέων που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά και των εμπλεκόμενων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία της Αστικής Αρχής με τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ), είναι απαραίτητη.

Τα βήματα προετοιμασίας για υποβολή πρότασης BAA είναι τα ακόλουθα:

1ο. Προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης που ικανοποιούν τα κριτήρια της BAA.

Οι περιοχές παρέμβασης πρέπει να καλύπτουν τα κριτήρια για την BAA όπως αυτά προβλέπονται στο ΕΣΠΑ και θα εξειδικευτούν και στην πρόσκλησης της Διαχειριστικής Αρχής

2ο. Ορισμός ομάδας έργου

Με ευθύνη του αρμόδιου χωρικού φορέα συγκροτείται μια συνεκτική ομάδα με στόχο: συντονισμό του σχεδιασμού της στρατηγικής και την διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και τοπική κοινωνία - Τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της στρατηγικής - Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της στρατηγικής - Την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης

3ο. Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων, συμβατών με τη BAA

Παρουσίαση της στρατηγικής και τεκμηρίωση των συγκεκριμένων επιλογών. Εστίαση σε συγκεκριμένα ζητήματα και προτεραιότητες και περιγραφή των στόχων και των αποτελεσμάτων.

4ο. Συγκρότηση Ομάδας σε Χωρικό Επίπεδο

Με ευθύνη του αρμόδιου χωρικού φορέα συγκροτείται συνεκτική ομάδα με στόχο τον συντονισμό του σχεδιασμού της στρατηγικής και την διαβούλευση, με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία, την διαμόρφωση του σχεδίου δράσης και τη ωρίμανση των δράσεων.

5ο. Διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς

Διοργάνωση ουσιαστικής διαβούλευσης με τους τοπικούς φορείς με στόχο την τοπική αντιπροσωπευτική συμμετοχή και εταιρικότητα σε όλα τα στάδια της εφαρμογής, από την ανάπτυξη της στρατηγικής μέχρι και την υλοποίηση.

6ο. Οριστικοποίηση στρατηγικής και εταιρικού σχήματος

Με τη συνεργασία των τοπικών φορέων οριστικοποιούνται το όραμα και οι στρατηγικοί στόχοι καθώς και το εταιρικό σχήμα. Το σχήμα θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό αλλά και ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες παρακολούθησης και υλοποίησης των έργων

7ο. Προσδιορισμός αναλυτικών έργων και δράσεων, στο πλαίσιο της ΒΑΑ

Στην φάση αυτή προσδιορίζονται συγκεκριμένα έργα και δράσεις, ο προϋπολογισμός τους καθώς και οι φορείς υλοποίησης

8ο. Προσδιορισμός Σχεδίου χρηματοδότησης

Προσδιορίζονται οι πηγές χρηματοδότησης από τα Προγράμματα καθώς και άλλες πηγές που μπορεί να προέρχονται από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα

9ο. Προσδιορισμός διαδικασιών Διοίκησης – Διαχείρισης - Παρακολούθησης και Υλοποίησης – ορισμός Τοπικής Ομάδας

10ο. Υποβολή πρότασης

11ο. Παρακολούθηση Υλοποίησης

7.3. Προετοιμασία για την υποβολή πρότασης προς χρηματοδότηση από Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER

Μέσω της προσέγγισης Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ - LEADER εφαρμόζονται στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας, από Ομάδα Τοπικής Δράσης, στην οποία εκπροσωπούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς της περιοχής παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός, η διαχείριση και υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων στα οποία αποτυπώνεται η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης κάθε περιοχής, πραγματοποιούνται από τοπικά εταιρικά σχήματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που δραστηριοποιούνται στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης. Το ρόλο αυτό σε όλες τις προγραμματικές περιόδους είχαν οι πολυμετοχικές Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα βήματα προετοιμασίας είναι τα εξής:

1ο. Προσδιορισμός του Οράματος.

2ο. Το Όραμα, ενώ θα πρέπει να είναι συμβατό με τις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτυπώνεται σε αυτό η διακριτή τοπική ταυτότητα.

3ο. Συγκρότηση Ομάδας Τοπικής Δράσης.

4ο. Κινητοποίηση του συνόλου των συμμετεχόντων – Αξιοποίηση Αναπτυξιακής Εταιρείας

- 5ο. Διαμόρφωση της στρατηγικής και του κεντρικού στόχου
- 6ο. Προσδιορισμός των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες θα πρέπει να κατευθυνθούν οι πόροι (ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας – έξυπνης εξειδίκευσης)
- 7ο. Κατάρτιση Α' φάσης σχεδίου Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την περιοχή παρέμβασης
- 8ο. Επεξεργασία – προετοιμασία εισήγησης προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων & εξειδίκευση σε άξονες-μέτρα – πεδία παρέμβασης
- 9ο. Κατάρτιση τελικού σχεδίου δράσης και υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης

7.4. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Προκειμένου η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει κατάλληλα τους πόρους του ΕΣΠΑ 2021 – 2027, απαιτείται η υποστήριξη της με ολοκληρωμένες ενέργειες και δράσεις.

Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η διοργάνωση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογικής υποστήριξης, αξιοποιώντας πόρους από την τεχνική βοήθεια, με στόχο την αναβάθμιση της ικανότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σχεδιασμό, στη διαχείριση και στην υλοποίηση έργων και δράσεων στο ΕΣΠΑ 2021-2027

Το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει δράσεις όπως οι παρακάτω :

- ✓ Ενημέρωσης και πληροφόρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσω της εκπόνησης οδηγιών, διοργάνωσης ενημερωτικών συναντήσεων κλπ. για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες του νέου ΕΣΠΑ
- ✓ Συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (ΠΕΔ) και των Περιφερειακών Επιτροπών Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), με στόχο να ανταποκριθούν στο ρόλο τους και να συμβάλουν στην εξειδίκευση κυρίως των Περιφερειακών Προγραμμάτων
- ✓ Παροχής εργαλείων και οδηγιών και ιδίως επικαιροποίησης οδηγιών που αφορούν στην απόκτηση διαχειριστικής ικανότητας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση ενημέρωση -κατάρτιση του στελεχιακού της δυναμικού
- ✓ Εκπόνηση και υλοποίηση ενός ειδικού προγράμματος υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη των νησιωτικών και ορεινών Δήμων, που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες τόσο στην ωρίμανση έργων και στην υποβολή τεχνικών δελτίων, όσο και στην υλοποίηση των ίδιων των έργων.